

(Ex-)tuotantoeläinten muotokuvia

4.5.2020 Taina Syrjämaa

Media nostaa esille poikkeuksellisia eläinyksilöitä ja hauskoja tarinoita, jotka ilahduttavat ihmisiä. Jokgu-kana soitti pianoa suurella lavalla yleisön ja tv-kameroiden edessä America's Got Talent -kilpailussa. Kotimainen iltapäivälehti puolestaan raportoi, miten kotitaltaan karanneesta Simo-sonnista on tullut lemmikki ystäväystyttyään naapuruston hevosten kanssa.

Jokgu ja Simo elävät lajitovereihinsa nähden poikkeuksellista elämää. Suurin osa kanoista ja sonneista elää tuotantoeläimenä, jonka elämän tarkoitus on kasvaa mahdollisimman nopeasti teurastettavaksi. Silti jokainen tuotantoeläin on yksilö, joka tuntee, kokee, oppii, muistaa, pelkää.

Amerikkalainen taiteilija Isa Leshko on muotokuvannut eläinten vanhainkodeissa iäkkäitä kalkkunoita, nautoja, aaseja, hevosia, koiria ja ankoja. Osa on ollut lemmikkejä, osa syntynyt tuotantoeläimiksi. Leshko on ikuistanut muun muassa toisiinsa nojaavat 12-vuotiaat suomenlampaat Isaiihin ja Zebulonin; 20-vuotiaan Bessien, holstein-lehmän, joka useiden raskauksien jälkeen oli nelivuotiaana tulossa maidontuotantouransa loppuun ja joutumassa teuraaksi; 13-vuotiaan Teresan, yorkshire-sian, joka pelastettiin matkalla teurastamoon ja 7-vuotiaan Pearl-kalkkunan, joka oli pudonnut eläinkuljetusrekasta New Yorkissa.

Vanhan eläimen olemus kertoo hyvin vahvasti yksilöydestä, eletystä elämästä, joka on ollut omanlaisensa. Eläimet eivät ole anonymia massaa, vaan tuntevia yksilöitä, joilla on omat kokemuksensa. Isa Leshko antaa kuvaamalla näkyvyyttä ja äänen eläimille, joiden elämään on kuulunut kärsimystä ja kipua, mutta myös ystävyyttä, iloa ja hyvää oloa. Leshko on nähnyt paljon vaivaa ja käyttänyt aikaa voittaakseen kuvattaviensa luottamuksen. Hän myös kertoo, miten on pyrkinyt häiritsemään kuvattavia mahdollisimman vähän: kuvat on otettu eläinten kotipaikoissa, ilman salamavaloa ja eläimen katseen korkeudella. Isa Leshkon kameraan suuntautuukin luottavaisia katseita tai kameran edessä köllöttelee raukeasti nokosilla oleva kuvattava, joka ei kiinnitä kuvaajaan mitään huomiota.

Leshkon kuvaamien eläinten tarinat eivät usein yllä julkisuuteen, sillä onnellisesta lopusta huolimatta, heidän tarinansa eivät ole erityisen ilahduttavia. Jalostuksen ja tehotuotannon aiheuttaman kärsimyksen lisäksi monia on kohdeltu erityisen huonosti ja he kantavat kehossaan ja mielessään väkivaltaisen kohtelun jälkiä.

Jo Leshkolle poseeranneiden eläinten ikä tekee vaikutuksen. On hätkähdyttävää, miten paljon pitempään eläimet voivatkaan elää kuin mikä on normiteurastusikä. Tuotantoeläinten elämät ovat lyhentyneet radikaalisti jalostuksen ja tuotannon tehostamisen myötä. Nykylehmä elää noin yhden neljäsosan siitä, mikä olisi lehmän normaali elinikä (<https://yle.fi/uutiset/3-10028492>). Samaan aikaan kun ihmisten eliniät ovat pidentyneet, ovat tuotantoeläinten elämät lyhentyneet. Samalla eri lajien välinen epätasa-arvo on entisestään kasvanut. Leshkon kirjan nimi onkin paljon puhuvasti *Allowed to Grow Old*.

Taina Syrjämaa, kirjoittaja on historioitsija ja UNSUS-hankkeen johtaja.